

КИРИЛ АПОСТОЛОВ

СЕЗОНЪТ НА НАДЕЖДТЕ

chitanka.info

Колко му е! Да забие през гъстаците и да не се връща повече. Планина голяма, простори и познати, и непознати, даже за такъв като него. Достатъчно беше да прецапа реката долу, в ниското, да емне стръмнината отсреща, и ето ти го в един нов свят, където никой не ще знае кой е и какъв е бил до вчера. На два пъти дори ходи до пролома. Първия път го изплаши придошлата река — с огромните си рошави валма, които препускаха подобно глутница сиви вълци, с оглушителния си рев, като че ли тръбяха стотици мъжкарите едновременно, обладани от лудата страст по женското. Втория път, когато слезе там, мътните буйни потоци вече бяха оттекли, повърхността на водата лъщеше примамливо и Той дълго пи, потоци бърни чак до носа. Но пак не се осмели да мине границата отвъд досегашните негови владения. И го възпря не страхът от голямата река. Нещо отвътре го застави вместо напред да тръгне обратно към слънчевата поляна, която се врязваше в гъстия букак като едно огромно напращяло виме. От пет години, щом почнеха да се шарят наесен дърветата, Той пристигаше на тази поляна, за да отстоява правото си на *пръв*. И всеки път, според закона, отново и отново трябваше да воюва за това право. В открита борба: глава с глава, чело с чело, рога с рога. Винаги дохождаше навреме. Да закъснееш за такъв двубой, означаваше да си пожелал наполовина загубата.

Планината и сега се е изпъстрила открай докрай: до пролетнозеленото — златистокехлибарено; до жълтооранжевото — цикламеномалиново; до керемиденочервеното — светловиолетово с краските на антоциан.

Есен като всяка друга — богата на цветове, на аромати, на шумове. Небе — по-ведро от кой да е друг сезон. Гора — рядка, чак прозрачна. Земя — цялата пламнала в жарава. При най-слабия полъх въздухът оживяваше. Хиляди и хиляди златни пендари тръгваха в първия си и единствен полет, превъртайки се ту с дръжката, ту с върха напред. Прясно, свежо време. Очите стигаха надалече както никога, гласовете отзвучаваха от ясно по-ясно, а миризмите ставаха стократно по-отчетливи.

Тъкмо това му бе помагало — настъпеше ли сезонът, където и да се намира, безпогрешно да открива венценосната с нейното малко стадо млади кошути. И нито веднъж през тия години обонянието не го заблуди, та вместо на познатата поляна да го отведе другаде. Но докато

предишните есени, млад и силен, още с пристигането си веднага се изстъпяше на откритото и почваше да призовава с гърлен рев своите съперници, сега предпочете да изчака, потулен в шубраките. Избра си място, откъдето да наблюдава кой идва и какво прави, а него никой да не може да го види, докато сам не пожелаеше да се разкрие. Отново му се бяха притекли на помощ силно развитият инстинкт за самосъхранение и вроденото чувство бързо да се ориентира. През всичките години, докато стоеше на върха, тъкмо те му бяха помагали да побеждава противниците си ако не със сила, то с хитрост и находчивост. Всъщност за цялото това време Той бе имал един-единствен, но затова пък страшен противник — негов връстник, само че и по-едър, и по-силен. Всяка поредна схватка с Виторогия беше едно голямо изпитание. Ето защо не може да се рече, че животът му на върха на пирамидата е бил твърде лесен. Истина е, че му вървеше. Успешен се оказа още първият ден, когато набра кураж да излезе сам срещу всички. Излезе, победи и това тутакси го отдели от останалите, превърна го в единак, самотник, който щеше да изпитва потребност да бъде сред своите единствено през сезона, когато земята заприличваше на безкрайно пожарище, а въздухът се изпълваше с мирис на кошути.

Той, както и съперникът му израснаха в семейството на старата кошута. Заедно на паша, заедно на водопой — в добри и лоши часове се заедно. Станеше ли тъй, неприятелят да ги разпръсне на разни страни, всеки търсеше най-късия път към другите, главно към нея, *венценолната*. И тя пак поемаше върху себе си отговорността да се грижи за всички и да поддържа реда в семейството такъв, какъвто е бил от паметивека: най-отпред и най-високо самата тя; непосредствено до нея, около нея, другите, по-неопитни кошути и невръстните; най-отзад — порасналите мъжкар, чийто брой всяка пролет намаляваше с толкова, колкото от тях се бяха решили да поемат трудния мъжествен път на самотничеството.

От това общество идеха двамата. Само че оня още от началото вървеше по-едър и от него, и от събратята му: той и скачаше по-далече, и най-силен бе ревът му, и витите му рога, образуващи две огромни луни, вместили една в друга, стърчеха най-високо. Младите кошути го гледаха влюбено, надпреварваха се да го целуват по устата, а някои дори си позволяваха да го душат под корема. *Венценолната* също го

покровителствуваше за щяло и нещяло. Всички виждаха в него бъдещия първенец...

Щом наближи времето да покажат мъжкото у себе си и кой на какво е способен, те се отцепиха от стадото. Всеки тръгна по свой път. Не се виждаха с месеци. А случеше ли се да излязат очи в очи, отминаваха тихо и кротко, без дори да погледнат един към друг. Бяха напълно свикнали със самотничеството, когато една привечер, посред потайния шепот на есенните листа старата кошута поблея с особен глас. Страстният ѝ зов на часа размири гората и събра мъжкарите от цялата околност. Пръв на поляната се яви Виторогия. Старият сур елен, дотогавашен първенец, не дойде и този ден. От половин година насам никой не му бе виждал очите. Виторогия копна с крак, вирна нагоре гордо глава и склонът отвъд реката, цял обхванат от позлатата на захождащото слънце, повтори дрезгавия му тръбен рев. Откъм страната на лещака, където гората изглеждаше най-гъста, внезапно изскочи стадото. Щом стъпиха на откритото, *венценолната*, която вървеше най-отпред, спря и наостри уши. Всички я последваха мигновено. Само две от най-младите мъжкарчета не спираха да щрапат през тревата, запътени към грамадния самец в средата на поляната. Старата кошута изсвири през носа. Малчуганите разбраха най-после какво се иска от тях и се върнаха при останалите.

Виторогия продължаваше да марширува на място, потропвайки с копита, и час по час отправяше към притаените гъстащи наоколо своите кратки предизвикателни позивни. Ала не се чуваше никакъв друг глас отникъде. Сякаш не беше есен и въздухът не миришеше на зрели жълъди и на разпасани кошути. Това още повече изнервяше младия неопитен елен, правеше го неспокоен и нетърпелив. Той огледа за последен път дали не иде някой, удари с крак и тръгна припряно, с наперена походка към далечния ъгъл на поляната. Щастлива и също тъй неспокойна, там го очакваше *венценолната*. Срещата им стана настрани от стадото. Едва след като двамата се обдушиха и облизаха, дойдоха и останалите женски, следвани от по-младите и съвсем невръстните. После, начело с кошутата-водач и редом с нея Виторогия, всички поеха заедно през изгорялата лятошна трева.

Тогава се появи Той и макар още задъхан от дългото тичане насам, пресече решително пътя им. Виторогия веднага изостави стадото и надавайки боен вик, го посрещна с удар в главата.

Разклонените им рога тутакси се вплетоха едни в други, същинска гора. Вече не оставаше нищо друго, освен да блъскат, да блъскат, докато единият не се признаеше за победен и отстъпеше. При честите сборичкания в годините на младостта им винаги побеждаваше Виторогия. Открай си е бил по-силният. Рогата му стърчеха цяла педя над неговите, а това също даваше определено предимство. Тия две преимущества и сега бяха на страната на противника. И Той го разбра още в началото, когато на три пъти трябваше да пада по колене, за да устои на дивия му напор.

Срещата им бе станала в средата на поляната. Подир четвърт час те неусетно стигнаха нейния край, и то точно там, откъдето започваше пропастта. Вече се чуваше, макар и смътно, еднообразното блъбукане на поточето, което пълзеше по дъното на дерето. А Виторогия, опиянен от собствената си сила, не преставаше да блъска с ярост. Увереността в победата го беше заслепила, та не виждаше опасността, която ги дебнеше.

За да предотврати по-нататъшното отстъпление към дола, откъдето все по-ясно идеше клокоченето на водата, Той изви рязко тялото си и когато след дълги мъчителни маневри откъм урвата се озова другият, заби колене в коравата пръст и изстиска от себе си всичките сили, на които все още можеше да разчита. Педя, крачка, отново педя и пак крачка... В един миг съпротивата отпред като че намаля, сякаш вратът на съперника неочаквано бе омекнал. Оставаше най-лесното, а именно да го кюсне по-силно и песъкливият сипей на стръмнината сам щеше да довърши работата. Така и направи. Огромните лунообразни рога на неговия противник очертаха една тъмна дъга върху фона на вечерната зара и бързо изчезнаха зад острия ръб на оврага. Пространството отпреде му просветля и редом с блъбукането на планинския поток Той чу трополенето на свиващите се камъни. Вдигна глава и с тържествен рев извести за своята първа победа. Буковата гора в далечината, с нейния жълтозелен обков по краищата, като че оживя и приближи, красива, ненагледна, а целият досегашен живот му се представи като едно непрекъснато щастливо пътуване към победата. От този свят, далечен и в същото време тъй близък, изплува, същинско видение, *венценосната* и тръгна към него бавно, с грациозна стъпка. На няколко крачки отдире пристъпваха останалите кошути. Повтори се церемонията както с другия, както с

всички преди тях. После заедно поеха в посоката, която предварително знаеше единствено старата кошута. Току-що бяха нагазили в корията, когато из пропастта изпълзя, накуцвайки с единия крак, Виторогия. И тъй както би постъпил всеки на неговото място, Той на часа изостави стадото и полетя с клокочещ гърлен рев срещу нещастния си съперник. Другият също спазва традицията, създавана от векове, и възвивайки покорно назад, потъна в дола, загуби се.

Това беше финалът и Той щеше да има силата на закон до следващата есен. Тогава, пак на това място и по същото време, всичко щеше да се повтори, за да бъде излъчен новият първенец. Сега обаче неговите рога бяха увенчани от славата на победителя и стадото го очакваше с нетърпение в края на гората.

Така завърши тяхната първа среща, в която Той надделя благодарение на своята съобразителност.

Втората година се възползува от невниманието на противника си, отклонил за миг поглед встрани. На третата друга хитрост му бе помогнала. Докато най-после стигнаха до миналогодишната схватка, която Той щеше да помни цял живот. Единоборството им този път бе започнало без предварителни заплахи и трая по-дълго отвсякога. Като че ли никой нямаше намерение да отстъпи. И ако за другия беше повече въпрос на чест, с достойнство да излезе от поредното сблъскване, то за него имаше само един възможен изход — победа на всяка цена.

На мястото на сблъскването растеше самотна бука с два равностойни брата, излезли направо от земята. Те продължаваха да обикалят тази бука дори тогава, когато мускулите им бяха взели да се втвърдяват от напрежение, а отмалелите крака едва ги държаха, та и най-дребната и невинна туфа бе в състояние да ги препъне. Челните звънливи удари, глава с глава, ставаха все по-редки и те все по-често се оказваха с вкопчени рога, като взаимно се подпираха да не паднат.

В часа на сбиването слънцето стоеше на цяла копраля. Сега то не се виждаше, а от облака досадни мухи, които през цялото време кръжаха над главите им, нямаше и следа. Ливадата край братилата бука, стъпкана и разровена от копитата им, бе заприличала на селско вършило. Във въздуха се носеше мирис на размазан пелин и мащерика. Вечерникът, който се спускаше от близкото било и с нежна ръка накланяше върхарите на дърветата, стигна най-подире рудината със

самотната бука. Лъхна хлад. Но този хлад, вместо да го ободри, като че изсмука сетните му сили. Почувствува, че няма да издържи, и го обзе небивал първичен страх, защото от опит знаеше, че изтощеният елен, дори когато побеждава, е много по-жесток и настървен от обикновено. Вече търсеше начин как най-безопасно да напусне полесражението, когато неочаквано задните му крака опряха в нещо твърдо. Буката. Подкрепян така от нея, Той успя за малко да събере душа, сетне с внезапен удар оттласна противника си назад и моментално се прикри зад дървото. Обезумял от злоба и умора, Виторогия налетя като слепец право напред и вклещи рогата си в чатала на буката, ни насам, ни натам.

Изчака да си откъхне. Тъй и тъй съперникът му нямаше да може да се освободи лесно от капана. После пристъпи до него и без да бърза, го кюсна няколко пъти изотзад.

Не, това не беше разплата, отмъщение. Победителите в гората, общо взето, са великодушни. То бе нужно, за да бъде спазен напълно ритуалът: на победения трябваше да му бъде внушено подчинение. Иначе всичко губеше своя смисъл и не би имало онази стойност, каквато в действителност притежаваха тия есенни турнири.

А стадото, с *венценолната* начело, вече очакваше своя първенец в края на гората. И тъй нещата оставаха такива, каквито са били вчера и онзи ден, лани и по лани, каквито са от векове и хилядолетия насам. Светът извън тукашната планина, а и в нея самата се менеше: едни видове изчезваха, на тяхно място идваха други; появяваха се благодарение на човешкия ум и неговото всеможене, нови недървесни материали, от които после човечеството щеше да се чуди как да се освободи; изникваха комини и кули там, където никога не е расло нищо друго, освен гора... Навсякъде на мястото на дивото, питомното идваше, заменяше го, но ритуалът около излъчването на водача-мъжкар и затвърдяването на привилегиите му сред себеподобните си оставаше непроменен.

Златистооранжевата черга, просната открай докрай въз отсрещния склон, започна да скъсява все повече и повече топлите си ресни, сякаш някой я придърпваше нагоре към билото. В мига, когато

от нея не остана нищо, изведнъж цялата планина помръкна и загуби остротите си, а долът се завири от гъст синкав мрак.

Скрит в листака, почти слят с цвета му, Той пристъпяше нервно от крак на крак и следеше с очи поляната. Там не беше се появил още никой. Но щяха да дойдат, не можеха да не дойдат — въздухът навред из гората мамеше със сладникавия си възбуждащ мирис. Никакъв мъжкар не би устоял на такъв мирис. При това кандидатите винаги са много, макар водачът в крайна сметка да е само един, както е една *венценосната*, онази стара, уважавана от всички кошута, която през по-голямата част от годината е и майка, и баща за стадото.

Ето че откъм далечния край на рудината се зададе първият. Това беше неговият отколенен съперник, на вид все още здрав и силен. Огромните му рога стърчеха в синевата като млада разклонена шубрачка, а краката му, прави, стройни, изглеждаха яки и отскокливи както едно време. На своите години Виторогия бе успял да запази сили и осанка. А Той? С това олисяло чело, с тия деформирани колене, с тия подути стави. Застоеше ли се по-дълго на едно място, краката му почваха да тръпнат и да се подгъват. Беше дошло времето да отстъпи мястото на друг, по-достоеен. Но ако този *друг* ще е Виторогия... Не, пред него и тоя път не би склонил глава. Независимо че цял живот оня е бил по-якият, Той го превъзхождаше с нещо и то бе напълно достатъчно, за да побеждава винаги. За толкова му са останали сили и сега, а опитът и умението му са повече, откогато да било.

Виторогия прекоси тичешком поляната. После тръгна обратно по същата диря. Това, че беше дошел пръв, като че му вдъхваше кураж. Късите гърлени звуци, призоваващи противниците и кошутата-водач, потъваха меко в усойте на отсрещния скат. Докато сновеше напред-назад, иззад самотната бука изтопурка весело и живо вторият претендент. Беше от ония младочета, които до вчера отдалеч следваха *венценосната* и в стадото още ги броеха за деца. Виторогия връхлетя отгоре му като орел. Внезапното нападение изненада младия елен. Без да прави какъвто и да е опит за съпротива, той потъна в гъстите храсталаци и ни се чу, ни се видя. Почувствувал се за миг господар, старият sameц нададе щастлив рев. Ехото още не беше заглъхнало, когато от срещуположната страна се появи висок, строен елен с ръждивосива козина по врата и гърба, сигурен знак за младостта му.

Затичани един срещу друг, двамата удариха рога и сякаш гръмотевица изтреця над поляната. Подплашените птици от покрайнината на гората се издигнаха над заоблените върхари и отлетяха с писъци към вътрешността. Старите буки околоръст притихнаха, загледани в онова, което ставаше на откритото.

Няма по-продължителна, по-жестока и по-изтощителна борба от борбата между противници с равни сили. Няколко пъти съперниците се озоваваха ту в единия, ту в другия ъгъл на рудината. В началото надмощието беше на страната на Виторогия, но колкото схватката отиваше по-късно, толкова силите им се изравняваха.

Слънцето отдавна беше залязло. Небесната коприна постепенно изпепеля и посивя. Усоите потъмняха, дърветата загубиха очертанията си. Когато моравата вечер най-после стигна голата поляна в подножието на върха, тя намери по-свеж и по-малко уморен младия. Силите на стария елен бяха на свършване. Трябваше да отстъпи, но достойно, като отблъсне някак противника и сам си отиде.

Виторогия заби крака в ливадата, напрегна докрай всичките си мускули и дрезгавият му измъчен глас раздра свечереното небе. В този неистов вик като че бе събрана и изначалната му закана към живота, и неговата голяма жал, че ето на, и тоя път не му провървя. Във всичките досегашни боеве бе все на крачка от победата и нито веднъж не стигна до нея. Това беше последният му шанс, последният сезон. Нямаше на какво повече да разчита. Оттук нататък започваше дългата зима, където загубата винаги ще е повече от печалбата. Оня го знаеше, не можеше да не го знае. Навярно поради туй припряността на младока не го обиждаше...

Да вървиш през потънала в мрак кория, от която никога не ще излезеш, е като да вървиш във вечна нощ. Виторогия вече навлизаше в тази нощ. И както личеше, му е напълно безразлично в коя гора ще прекара остатъка от живота си — в тяхната или на непознато място, помежду близки или сред чужди.

Той също напусна своето укритие в краището на гората и както другия нагази тихо в прииждащата нощ, без дори да поглежда назад.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.